

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vuonna 1993 voimaan tullutta tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettua lakia ja oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annettua lakia sekä kumottavaksi maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain tarpeettomaksi käynyt säännös.

Ehdotuksen mukaan ensiksi mainittuun lakiin otettaisiin säännös Ahvenanmaan hallinto-tuomioistuimessa perittävistä maksuista. Rikosasioiden käsittely muutoksenhakutuomiois-tuimessa ehdotetaan säädettäväksi maksulliseksi. Rikosasiain maksutaso olisi kuitenkin puolta pienempi kuin muissa asioissa, eikä maksua perittäisi, jos alemman tuomioistuimen ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi. Huoneenvuokra-asiain käsittelyn maksuvapautus

ehdotetaan poistettavaksi ja oikeudenkäyntikulu- lujen korvaamista huoneenvuokra-asiassa rajoittava säännös ehdotetaan kumottavaksi. Käräjäoikeudessa käsiteltävien riita-asiain maksu- ja ja maksuluokkia ehdotetaan tarkistettavaksi uuden oikeudenkäyntimenettelyn johdosta. Eräät lähinnä avustuksia ja korkotukia koskevat asiat ehdotetaan säädettäväksi maksuitta käsiteltäviksi. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisiä korjauksia kysymyksessä oleviin lakeihin.

Valtion tuloja ehdotetuilla muutoksilla on arvioitu lisättävän noin 20 miljoonaa markkaa vuodessa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	LAKIEHDOTUKSET	10
YLEISPERUSTELUT	3	1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintovi-	
1. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3	ranomaisten suoritteista perittävistä maksuista	10
2. Esityksen vaikutukset	4	annetun lain muuttamisesta	10
3. Asian valmistelu	4	2. Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	5	annetun lain muuttamisesta	12
1. Lakiehdotusten perustelut	5	3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun	12
1.1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushal-		lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta	12
lintoviranomaisten suoritteista perittävistä		LIITE	13
maksuista	5	Rinnakkaistekstit	13
1.2. Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-		1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallinto-	
asioissa	8	viranomaisten suoritteista perittävistä maksuis-	13
1.3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä		ta annetun lain muuttamisesta	13
annetun lain 27 §:n 2 momentin kumoami-		2. Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asiois-	17
sesta	9	sa annetun lain muuttamisesta	17
2. Voimaantulo	9	3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä anne-	18
		tun lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta ...	18

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Tuomioistuinten sekä haastemiesten, kaupunginviskaalien ja maakunnansyyttäjän käsiteltävistä asioista, virkatoimista sekä asiakirjoista perittävien maksujen perusteet yhdenmukaistettiin ja järjestettiin vuonna 1993 tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetulla lailla (701/93), jäljempänä maksulaki, sekä sen nojalla annetulla asetuksella (774/93). Säädökset tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 1993. Alioikeusuudistuksen johdosta alioikeuksissa säännökset tulivat kuitenkin pääosin voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 1993. Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta käsitellessään maksulakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 241/1992 vp) edellytti, että lain voimaantulon jälkeen selvitetään mahdollisuudet muuttaa lakia siten, että tuomioistuinten toiminnan tulokellisuutta voitaisiin edistää ja että muiden kuin alioikeuksien osalta toiminta tulisi rahoittaa voimassa olevaa lakia merkittävästi suuremmassa määrin maksutuloilla. Tämän tehtävän suorittamiseksi asetettu työryhmä on hankkinut tietoja maksulain toimeenpanosta sekä esityksiä lain korjaamiseksi. Lisäksi maksulain muuttaminen on tarpeellista eräistä muista lainsäädännön muutoksista johtuen.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuin on korvannut Ahvenanmaan läänioikeuden 1 päivästä lokakuuta 1994, minkä johdosta maksulain 1 §:ssä selvyiden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi siitä, että Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa peritään maksuja kuten läänioikeudessa.

Maksulain 2 §:ssä on lueteltu eri nimisiä toimituskirjoja, joita lain piiriin kuuluvissa tuomioistuimissa annetaan. Luettelosta puuttuu uudessa käräjäoikeudessa annettavien toimituskirjojen nimet eli jäljennös päätöksestä ja jäljennös tuomiosta, jotka ehdotetaan lisättäväksi säännökseen.

Uudessa maksujärjestelmässä virallisen syyttäjän ajamassa rikosasiassa ei peritä käsittelymaksua, mistä on seurannut se, että vastaaja, joka on hakenut muutosta alemman tuomioistuimen ratkaisuun, on välttynyt oikeudenkäyntimaksun perimiseltä hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa. Häneltä ei ole myöskään peritty toimituskirjamaksua hovioikeudessa eikä korkeimmassa oikeudessa. Nyky-

muodossaan vapautus on merkinnyt poikkeamista maksulain 5 §:ssä säädetystä maksuvelvollisuudesta, jonka mukaan muutoksenhakija on maksuvelvollinen muutoksenhakuasiassa. Maksulain voimaantuloon saakka sovelletun leimaverolain (662/42) mukaan valittaja oli velvollinen lunastamaan toimituskirjan, mistä hän suoritti lisäleimaveron määrän leimaveroa. Rikosasiain maksullisuudella on merkitystä, sillä niiden osuus kaikista käsiteltäviksi saapuneista asioista on vähän yli 50 % hovioikeudessa ja yli 20 % korkeimmassa oikeudessa. Vesi-oikeudessa ja vesiylöikeudessa käsitellään myös rikosasioita, joiden määrä on kuitenkin hyvin vähäinen.

Nyt ehdotetaan palattavaksi aikaisemman järjestelmän suuntaan siten, että rikosasiain käsittely muutoksenhakutuomioistuimissa säädetään maksulliseksi. Maksun suuruus olisi kuitenkin puolta pienempi kuin muissa asioissa, eikä maksua perittäisi, jos alemman tuomioistuimen ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi. Mahdollisuus maksuttoman oikeudenkäynnin saamiseen takaa sen, että vähävaraisuus ei ole este oikeusturvan hakemiseen maksullisissa asioissa.

Riita-asiain oikeudenkäyntimenettely on uudistettu käräjäoikeudessa. Menettelyn eri vaiheita ovat kirjallinen valmistelu, suullinen valmistelu, suullisen valmistelun yhteydessä pidettävä pääkäsittely ja suullisen valmistelun jälkeen erikseen pidettävä pääkäsittely. Maksulaissa on vain kaksi maksuluokkaa. Alempi maksu (300 mk) peritään silloin, kun asian käsittely päättyy kirjallisessa valmistelussa ja kalliimpi maksu (750 mk) silloin, kun asian käsittely päättyy myöhemmin. Kokemusten perusteella on todettu, että nykyinen maksuluokitus on liian karkea. Maksusäännöksissä yleensä seurataan aiheutuvia kustannuksia. Tämän mukaisesti maksun tulisi nousta eri käsittelyvaiheissa. Nyt ehdotetaan säädettäväksi, että riita-asian käsittelystä perittävä maksu määräytyisi riippuen siitä, missä vaiheessa sen käsittely päättyy. Kirjallisessa valmistelussa päättyvän riita-asian maksu ehdotetaan korotettavaksi saman suuruiseksi kuin maksu on hakemusasioissa (350 mk). Korkein maksu olisi 800 markkaa ja se perittäisiin asiassa, jonka käsittely päättyy erikseen pidettävässä pääkäsittelyssä.

Vesioikeudessa käsiteltävästä valitusasiasta

perittävä maksu (800 mk) on koettu asian laatuun nähden liian suureksi. Maksun suuruus ehdotetaan puolitettavaksi.

Nykyisen maksulain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos asia muussa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kuin yleisessä alioikeudessa jää joko sillensä tai kokonaan tutkimatta taikka jos muutoksenhakemusta ei tutkita tai se raukeaa. Tulkintavaikeuksia on aiheutunut siitä, että jotkut tuomioistuimet ovat asioista riippuen ensimmäisen asteen tai toisen asteen tuomioistuinta. Säännös ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että maksua ei perittäisi, jos asia muussa tuomioistuimessa kuin käräjäoikeudessa jää sillensä, raukeaa taikka jää tutkimatta.

Käsittelymaksuista käsiteltävistä asioista säädetään maksulain 6 §:ssä. Pykälän 1 momentin 10 kohdassa on vahvistettu se, että huoneenvuokra-asioissa ei peritä käsittelymaksua. Huoneenvuokra-asioiden maksuttomuus on alun alkaen säädetty oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annettuun lakiin (650/73). Huoneenvuokra-asioiden nykyisen jutturakenteen johdosta ei ole enää riittäviä perusteita sille, että huoneenvuokra-asiat olisi käsiteltävä maksuista, minkä vuoksi maksuttomuutta tarkoittavat lainkohdat ehdotetaan kumottaviksi sekä maksulaista että oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetusta laista. Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva erityissäännös viimeksi mainitusta laista (36 §) ehdotetaan samalla kumottavaksi, jolloin kulukorvausvaatimukset huoneenvuokra-asioissa ratkaistaisiin samojen säännösten perusteella kuin muissa riita-asioissa (oikeudenkäymiskaaren 21 luku).

Maksulain 6 §:ssä säädetään maksuista käsiteltäviksi muun muassa asioita, joissa on kysymys vähävaraisten ihmisten perusturvaan liittyvistä avustuksista, sosiaaliasioista sekä asioita, joissa vastapuolena on julkinen taho. Näiden kaltaisia asioita, joiden käsittelystä nyt on maksuja peritty, ovat eräät asumiseen liittyviä avustuksia ja korkotukia koskevat asiat, siviilipalveluslain (1723/91) mukaiset asiat sekä maatalousyrittäjiä koskevat luopumiseläke- ja sukupolvenvaihdoseläkeasiat. Näitä koskevien asioiden käsittely ehdotetaan eräin poikkeuksin maksuttomaksi. Vapautukset tulisivat sovellettaviksi ennen muuta läänioikeudessa.

Maksulakiin, oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annettuun lakiin ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettuun lakiin

(87/73) ehdotetaan tehtäväksi erityisperusteluita ilmeneviä teknisiä tarkistuksia.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla on arvioitu kerättävän valtiolle lisää tuloja noin 20,3 miljoonaa markkaa vuodessa. Tulonlisäykset kertyisivät asioittain seuraavasti: riita-asiaiden käsittelystä käräjäoikeuksissa perittävien maksujen tarkistukset noin 11 miljoonaa markkaa, huoneenvuokra-asiaiden käsittelyn muuttuminen maksulliseksi noin 7,7 miljoonaa markkaa ja rikosasiain käsittelyn maksuttomuuden rajaaminen noin 1,7 miljoonaa markkaa. Ehdotettujen maksualennusten ja maksuvapautusten yhteismääräksi on arvioitu 0,1 miljoonaa markkaa vuodessa. Tuomioistuintulojen määräksi vuoden 1995 talousarvioesityksessä on arvioitu 200 miljoonaa markkaa, mihin sisältyy arvioituid tulolisäykset.

Tuomioistuinten toiminnan rahoittaminen voimassa olevaa lakia merkittävästi suuremmassa määrin maksutuloilla ei ole perusteltua. Erityistuomioistuinten ja muutoksenhakutuomioistuinten maksutaso nykyiselläänkin on koettu niin korkeaksi, ettei niiden maksuja oikeusturvaa vaarantamatta voida korottaa. Eduskunnan oikeusasiamies on oikeusministeriölle osoittamassaan kirjeessä muun ohella kiinnittänyt huomiota siihen, että tuomioistuinten maksuilla ei saa tosiasialisesti estää kansalaisia pääsemästä oikeuksiinsa.

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu työryhmässä, jossa on ollut edustettuina oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö. Esitys perustuu pääasiallisesti niihin aloitteisiin ja muutosehdotuksiin, joita työryhmä on tuomioistuinta ja eräiltä muilta tahoilta pyytänyt ja saanut.

Esitys on viimeistelty oikeusministeriössä virkatyönä sen jälkeen, kun työryhmän muistiosta oli saatu lausunnot valtiovarainministeriöltä, eräiltä tuomioistuinta, Suomen Asianajajaliittoa, Suomen Kiinteistöliitto ry:ltä, Vuokralaisten Keskusliitto ry:ltä ja Suomen Kuntaliittoa. Huoneenvuokra-asioiden säätämistä maksulliseksi ovat vastustaneet Suomen Kiinteistöliitto ry, Vuokralaisten Keskusliitto ry. ja

Suomen Kuntaliitto. Suomen Asianajajaliitto on katsonut, että ehdotetut rikosasioiden maksut ovat liian suuria nykytilanteessa ja ehdottanut, että rikosasioiden maksullisuutta laajen-

nettaisiin vasta myöhemmin, esimerkiksi samanaikaisesti rikosprosessiuidistuksen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

1 §. *Soveltamisala.* Toisin kuin muut lääninoikeudet Ahvenanmaan lääninoikeus jäi lääninhallituksen yhteyteen lääninoikeuksia itenäistettäessä ja siirrettäessä oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluviksi 1 päivästä marraskuuta 1989, minkä vuoksi maksulain 1 §:n viimeisenä virkkeenä on tarkentava säännös siitä, että lakia sovelletaan myös Ahvenanmaan lääninoikeudessa. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta annettu laki (547/94) on tullut voimaan 1 päivänä lokakuuta 1994. Ahvenanmaalla lääninoikeuden korvaava hallintotuomioistuin on järjestetty toimimaan Ahvenanmaan käräjäoikeuden yhteydessä. Hallintotuomioistuin käsittelee samaa lainsäädäntöä koskevia asioita kuin lääninoikeudet, minkä lisäksi sille voidaan maakuntalailla antaa lainkäyttötehtäviä maakunnan toimivallan piiriin kuuluvissa hallintoasioissa. Vaikka jo mainitun lain 2 §:n 1 momentin perusteella hallintotuomioistuimessa tulee periä maksuja kuten lääninoikeudessa, ehdotetaan nykyisen maksulain 1 §:n viimeinen virke korvattavaksi nimenomaisella ja selventävällä säännöksellä siitä, että Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.

2 §. *Maksulajit.* Pykälän 2 momentissa on lueteltu toimituskirjan nimiä, joita annetaan käsittelymaksuun sisältyvinä eri asioissa. Oikeudenkäyntimenettelyn uudistaminen alioikeuksissa on merkinnyt muun muassa sitä, että toimituskirjana asianosaiselle annetaan jäljennös tuomiosta riita- ja rikosasiassa ja jäljennös päätöksestä hakemusasiassa. Lainvoiman saavuttaneet tuomiot ja päätökset ovat täytöntönpantavissa sanottujen jäljennösten perus-

teella. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään annettavina toimituskirjoina jäljennös päätöksestä ja jäljennös tuomiosta.

3 §. *Oikeudenkäyntimaksu.* Yleisperustelujen mukaisesti on päädytty siihen, että rikosasiaa koskevien muutoksenhakuasiain käsittely säädetään maksulliseksi. Maksujen suuruudeksi ehdotetaan hovioikeudessa 400 markkaa ja korkeimmassa oikeudessa 500 markkaa ja vesiyläoikeudessa 450 markkaa. Myös niissä asioissa, jotka mainituissa tuomioistuimissa käsitellään ensimmäisenä tuomioistuinasteena, perittäisiin saman suuruinen maksu. Rikosasian käsittelyn hinnaksi vesioikeudessa ehdotetaan 400 markkaa. Ehdotetut maksut olisivat siten puolet siitä, mitä muun asian käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on. Mikäli korkein oikeus ei anna valituslupaa, maksu olisi 3 §:n 2 momentin mukaan puolet 1 momentissa säädetystä eli 250 markkaa. Maksuvelvollinen on 5 §:n mukaan muutoksenhakuasiassa muutoksenhakija; useimmiten alemmassa tuomioistuimessa vastaajana tai asianomistajana ollut henkilö, joka hakee muutosta alemman tuomioistuimen päätökseen rikosasiassa. Virallinen syyttäjä on 7 §:n mukaan maksuvelvollisuudesta vapaa. Kun oikeudenkäyntikulujen korvaamista rikosasioissa koskevaa lainsäädäntöä vielä valmistellaan, ehdotetaan 6 §:ssä säädettäväksi siitä, että muutoksenhakija vapautuisi maksuvelvollisuudesta, jos alemman tuomioistuimen ratkaisua muutettaisiin hänen edukseen. Edulla tässä tarkoitetaan rangaistuksen, korvausvelvollisuuden tai muun seuraamuksen pienentämistä tai poistamista. Yksinomaan perustelujen muuttaminen ei vapauttaisi maksuvelvollisuudesta.

Alioikeuksissa on käsitelty vuositasaalla noin 65 000 rikosasiaa, joista on valitettu hovioikeuteen noin 11 000 asiassa. Hovioikeus on muuttanut alioikeuden päätöstä noin 3 000 asiassa. Korkein oikeus on käsitellyt yli 800 rikosasiaa vuodessa. Valituslupa on myönnetty näiden

osalta vajaassa sadassa (55—93) asiassa vuodessa. Vesituomioistuimissa rikosasioita on vajaa kymmenen vuodessa. Rikosasiain maksullisuuden ehdotettu laajennus lisäisi valtion tuloja noin 1,7 miljoonaa markkaa vuodessa.

Yleisinä alioikeuksina ovat 1 päivästä joulukuuta 1993 toimineet käräjäoikeudet, jotka korvasivat kihlakunnanoikeudet ja raastuvanoikeudet. Tämä tuomioistuimen nimeä koskeva selvennys ehdotetaan tehtäväksi lakiin.

Riita-asiain oikeudenkäyntimenettely uudistui samanaikaisesti alioikeuden organisaatiouudistuksen kanssa. Käsittelyn eri vaiheina voi nyt olla kirjallinen valmistelu, suullinen valmistelu, suullisen valmistelun yhteydessä pidettävä pääkäsittely tai erillinen pääkäsittely. Asian käsittelyn laskennallinen kustannus nousee vaihe vaiheelta. Tämän takia säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksun suuruus riippuisi siitä, missä edellä mainitussa vaiheessa sen käsittely päättyy. Kirjallisessa valmistelussa päättyvän asian, useimmiten niin sanotun summaarisen asian maksu olisi 350 markkaa, mikä on 50 markkaa suurempi kuin nykyinen maksu. Kirjallisessa valmistelussa päättyvän asian käsittely on vaativuudeltaan samaa luokkaa kuin hakemusasian käsittely, josta perittävä maksu on pääsääntöisesti 350 markkaa. Suullisessa valmistelussa päättyvässä asiassa perittäisiin 500 markkaa. Mikäli pääkäsittely pidettäisiin suullisen valmistelun yhteydessä, maksu olisi 650 markkaa ja erikseen pidettävässä pääkäsittelyssä 800 markkaa. Tällä ehdotetulla nykyistä tarkemmalla maksuporrastuksella voidaan myös odottaa edistettävän asian nopeampaa ratkaisemista ja asianosaisten sovintoon pääsemistä.

Nykyisen lain mukaan vesioikeudessa käsiteltävistä valitusasioista perittävän oikeudenkäyntimaksun suuruus on 800 markkaa. Valitusasioita vesioikeuksissa oli vuonna 1992 käsiteltävänä yhteensä 97. Näistä suurin osa (70) koski kunnan ympäristönsuojelulautakunnan vesilain nojalla tekemiä päätöksiä. Ojitus-toimituksia koskevia valituksia oli 26 ja ulosmittausvalituksia yksi. Ympäristönsuojelulautakunnan muiden lakien nojalla tehtävistä päätöksistä valitetaan lääninoikeuteen. Oikeudenkäyntimaksun suuruus lääninoikeudessa on 400 markkaa. Asialliselta laajuudeltaan taikka taloudelliselta merkitykseltään vesioikeudessa käsiteltävät valitusasiat eivät ole suurempia kuin lääninoikeudessa käsiteltävät asiat. Oikeudenkäyntimaksun suuruuden on todettu vähentä-

vän vesioikeuden valitusasioiden määrää. Kuntien ympäristönsuojelulautakuntien päätösten taso on hyvin vaihteleva. Valituksen kohteena olevat päätökset kumoutuvat tai muuttuvat vesioikeudessa usein. Oikeusturvan kannalta on tärkeää, että perittävän maksun suuruus ei tosiasiallisesti rajoita muutoksenhakemista vääräksi koettuun viranomaisen päätökseen. Valitusasiasta perittävän maksun suuruus ehdotetaan alennettavaksi 800 markasta 400 markkaan.

Pykälän 3 momenttia, jossa säädetään siitä, milloin asiassa ei peritä maksua, ehdotetaan selvennettäväksi. Voimassa olevan 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan, jos asian käsittely päättyy yleisessä alioikeudessa haastetta antamatta muulla kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:ssä tarkoitetulla perusteella, asiassa ei peritä 1 momentissa mainittua maksua. Sen johdosta, että huoneenvuokra-asioiden maksuvapautus ehdotetaan poistettavaksi, ehdotetaan myös sanottuun virkkeeseen sisällytettäväksi oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 13 §, joka sisällöltään vastaa oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:ää.

Pykälän 3 momentin toista virkettä ehdotetaan korjattavaksi. Nykyisestä laista on aiheutunut tulkintavaikeuksia sen johdosta, että sama tuomioistuin voi asioista riippuen olla ensimmäisen asteen tuomioistuin tai muutoksenhakutuomioistuin ja että maksuvapautusedellytys näiden osalta on kirjoitettu eri tavalla. Tulkintavaikeuden poistamiseksi säännös ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksua ei perittäisi muussa tuomioistuimessa kuin käräjäoikeudessa, jos asia jää sillensä, raukeaa taikka jää tutkimatta.

6 §. *Maksuttomat suoritteet.* Yleisperusteluis- ja yksityiskohtaisten perustelujen 3 §:n kohdalla esitetyn mukaisesti 6 §:n 1 momentin 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että virallisen syyttäjän ajamiin rikosasioiden käsittelymaksua koskeva maksuvapautus rajoittuisi ensimmäiseen tuomioistuinasteeseen. Muutoksenhakutuomioistuimessa rikosasian käsittelystä ei perittäisi maksua siinä tapauksessa, että alemman tuomioistuimen päätöstä muutetaan muutoksenhakijan eduksi (6 a kohta). Kurinpi-toasioita koskeva maksuvapautussäännös siirretään uudeksi 6 b kohdaksi säännöksen säilyessä asialliselta sisällöltään ennallaan.

Momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Huoneenvuokra-asiat ovat sisällöltään rinnastettavissa muihin maksullisiin riita-asioihin.

Vuonna 1992 asunto-oikeuksissa ja yleisissä alioikeuksissa käsiteltiin yhteensä 21 234 huoneenvuokra-asiaa. Nämä jakautuivat sisällöltään seuraavasti:

Asunto-oikeuksissa ja yleisissä alioikeuksissa käsitellyt huoneenvuokra-asiat

	lkm	%
<i>huoneenvuokran sääntely:</i>		
— huoneenvuokran korottaminen	232	1,1
— huoneenvuokran alentaminen ja/tai palauttaminen	351	1,7
<i>huoneenvuokraoikeuden lakkaaminen:</i>		
— huoneenvuokraoikeuden menettäminen	13 094	61,7
— irtisanomisperusteen toteaminen	158	0,7
— muuttopäivän siirtäminen	14	0,1
<i>muu huoneenvuokra-asia</i>		
— huoneenvuokrasaataava	6 784	31,9
— vah.korvaus huoneenvuokrasuhteen perusteella	269	1,3
— muu huoneenvuokra-asia	332	1,6

Huoneenvuokra-asian käsittelyn maksuttomuus ei enää ole perusteltavissa samoin perustein kuin lakia säädettyä. Nykyisin pääasiallisesti kyse on vuokranantajien toimesta vireille pannuista asioista, joissa vaaditaan vuokraoikeuden menettämistä (noin 62 %) ja huoneenvuokrasaataavaa (32 %). Vuokran sääntelyä koskevien asioiden osuus on nykyään enää vain vajaa 3 %, kun se esimerkiksi vuonna 1982 oli noin 40 %. Nykyään vuokralaisen vireillepanemien asioiden (huoneenvuokran alentaminen ja/tai palauttaminen sekä muuttopäivän siirtäminen) määrä on vain noin 2 %:n luokkaa. Niissäkään asioissa vireillepanija ei välttämättä ole maksukyvytön. Vähävaraisten huoneenvuokra-asiaain osallisten oikeusturvan hakemisen mahdollistaa maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettu laki.

Pykälässä on lueteltu käsittelymaksusta vapaiksi muun muassa korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja lääninoikeudessa käsiteltävät sosiaaliasiat (4 kohta). Sosiaaliasiain käsite on osin tulkinnanvarainen. Pääsääntöisesti niillä on tarkoitettu asioita, jotka lainsäädännössä on ryhmitelty Suomen Laki II:n S-osastoon. Luonteeltaan lähellä sosiaaliasioita ja muita maksuita käsiteltäviksi säädettyjä muutoksen-

hakuasioita, joita hallintotuomioistuimissa käsitellään, on säädetty aravalaisissa (1189/93), aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omakasilunastamisesta annetussa laissa (1190/93), mustalaisväestön asunto-olojen parantamisesta annetussa laissa (713/75), vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetussa laissa (867/80), omistusoikeuslainojen korkotuesta annetussa laissa (1204/93), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa (1205/93), siviilipalveluslaissa, luopumiseläkelaisissa (16/74), maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa (1317/90). Sanottujen lakien mukaiset asiat luonteensa perusteella ehdotetaan säädettäväksi käsittelymaksusta vapaiksi uutena 15 a—15 c kohtana. Siviilipalveluslain mukaiset rikosasiat olisivat kuitenkin maksusta vapaita vain, jos vapautus johtuu 6 ja 6 a kohdasta.

Lain 10 §:ssä säädetään siitä, missä järjestyksessä haetaan muutosta maksua koskevaan päätökseen. Tarkoitus on ollut, että maksua koskevan muutoksenhakemuksen käsittelystä ei peritä maksua. Tämä vapautus ehdotetaan nyt vahvistettavaksi lain 6 §:ssä uutena 21 kohtana.

7 §. Maksuvelvollisuudesta vapaat. Maksulain mukaisten maksujen suorittamisesta vapaita ovat pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeusministeriön hallinnonalan viranomaiset sekä poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset. Samanlaista esitutkintatyötä kuin mitä poliisi tekee, suorittavat myös tulliviranomaiset ja rajavartiolaitoksen viranomaiset. Näiden viranomaisten jatkotoimet riippuvat tuomioistuinten päätöksistä. Maksuvapaus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan muitakin esitutkintaviranomaisia kuin poliisia. Poliisi olisi edelleen maksusta vapaa muutoinkin kuin toimiessaan esitutkintaviranomaisena.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maksuvapaita ovat ympäristönsuojeluviranomaiset asioissa, jotka koskevat ympäristönsuojelua. Säännös on tulkinnanvaraisena aiheuttanut soveltamisvaikeuksia. Yleistä etua valvovat ja laillisuusvalvonnasta vastaavat vesilain 16 luvun 28 §:ssä ja 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetut viranomaiset lienevät säännöksen mukaan maksuvelvollisia, jos valituksen tai virka-apuhakemuksen ei katsota koskevan ympäristönsuojelua vaan muunlaatuista yleistä etua. On tulkinnanvaraista, voidaanko esimerkiksi vesi- ja ympäristöpiirin tekemän tulvan- torjuntaa koskevan valituksen katsoa koskevan

ympäristönsuojelua, jollei valituksessa nimenomaan viitata ympäristönsuojelunäkökohtiin. Käytännössä voi samassa valituksessa kuitenkin olla useita erilaisia osakysymyksiä ja valitusperusteita. Tällöin maksuvelvollisuus saatetaan perustua valituksen kulloiseenkin asiasisältöön, mikä aiheuttaa maksun määräämisessä ylimääräistä työtä ja epäselvyyttä. Tämä koskee myös vesilain 21 luvussa tarkoitettua, vesi- ja ympäristöhallinnolle sekä ympäristönsuojelulautakunnalle kuuluvaa laillisuusvalvontatehtävää, jonka oikeussuojamerkitys on keskeinen.

Ympäristönsuojeluun liittyviä tehtäviä kuuluu useille eri viranomaisille. Vesilain mukaisia valvontatehtäviä kuuluu nykyisin esimerkiksi ympäristöministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, vesi- ja ympäristöhallitukselle, lääninhallituksille, vesi- ja ympäristöpiireille, maa-seutuelinkeinopiireille sekä kunnissa ennen muuta ympäristönsuojelulautakunnille. Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) 5 §:n mukaan ympäristönsuojelutehtäviä kunnassa hoitaa ympäristönsuojelulautakunta. Sen tehtäviä voi kuitenkin hoitaa myös muu lautakunta tai joissakin tapauksissa myös kunnanhallitus. Ympäristönsuojeluun liittyviä tehtäviä kuuluu myös ympäristölupamenettelylain (735/91) 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuille valtion ja kunnan viranomaisille.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että tarpeetonta työtä aiheuttavasta tapauskohtaisesta harkinnasta luovuttaisiin ja että säännöstä voitaisiin soveltaa mahdollisimman yksiselitteisesti. Kohdassa mainittaisiin ympäristönsuojeluviranomaisten lakisääteiset valvontatehtävät. Valtion ja kunnan viranomaiset olisivat maksuvapaita hoitessaan vesilaissa säädettyä valvontatehtävää, millä tarkoitetaan nyt voimassa olevan vesilain 16 luvun 28 §:n ja 21 luvun 1 §:n mukaisia tehtäviä.

Ympäristölupamenettelylaissa tarkoitettuna kunnan ympäristölupaviranomaisena toimii käytännössä usein terveyslautakunta, mutta kunta voi määrätä ympäristölupaviranomaisen tehtävät myös muulle lautakunnalle. Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on ympäristölupamenettelylain 14 §:n 2 momentin mukainen itsenäinen valitusoikeus silloinkin, kun kunnan ympäristölupaviranomaisena toimii joku muu kunnan viranomainen. Tästä syystä terveydensuojeluviranomainen on tarpeen mainita säännöksessä. Säännös koskisi myös terveydensuojeluviranomaisen hoitamia terveydensuojelulain

mukaisia valvontatehtäviä, mutta käytännössä maksuvapautuksen merkitys niissä olisi vähäinen.

8 §. *Maksujen perintä.* Pykälän 1 momentin viimeisenä virkkeenä oleva säännös siitä, että asiakirjoja postitse toimitettaessa ei posti- ja lähetysmaksuja peritä, ehdotetaan poistettavaksi. Säännös on ajalta, jolloin sitä tarvittiin, jottei asiakirjain lähettämisestä annetun asetuksen 8 §:ää, jossa oli säädetty velvollisuudesta periä postimaksua ja lähetysmaksua, tarvinnut soveltaa. Sanottu asetuksen pykälä on kumotu.

Voimaantulosäännös. Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että sellaisen asian käsittelystä, joka on tullut asianomaisessa viranomaisessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa, peritään käsittelymaksu enintään sen suuruisena kuin siitä perittävä maksu olisi ollut ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Tarkoitus on, että maksuvelvollinen ei joutuisi suoritteesta maksamaan enempää kuin mistä hän on ollut tietoinen asiaa vireille pannaan tai toimituskirjaa tilatessaan.

1.2. Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa

11 a §. Säännös, joka on mahdollistanut kansliahenkilökunnan palkkaamisen valtion varoin sporttelituomiokuntaan ja kaupungin varoin ylläpidettyyn raastuvanoikeuteen, joissa on ollut asunto-oikeus, on menettänyt merkityksensä alioikeuksien koko henkilökunnan ollessa valtion kokonaispalkkauksessa. Säännös ehdotetaan merkityksensä menettäneenä kumottavaksi.

34 §. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että tuomioistuinten toimituskirjat ja haaste annetaan sekä haastaminen toimitetaan huoneenvuokra-asioissa maksuitta. Huoneenvuokra-asiaien käsittelyn ja erikseen tilattavien toimituskirjojen maksuttomuus on edellä maksulain muutosta koskevien perustelujen kohdalla jo ehdotettu kumottavaksi. Tämän johdosta momentti ehdotetaan muutettavaksi pelkäksi viittaussäännöksi siitä, että tuomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen. Huoneenvuokra-asiat ovat riita-asioita, joiden käsittelystä perittävistä maksuista säädetään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista an-

netussa laissa. Huoneenvuokra-asiaien erottaminen muista riita-asioista ei ole perusteltavissa.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen jäljennöksistä ja toistekappaleista perittävistä maksuista. Säännös nykyisen sisältöisenä on tarpeeton, koska jäljennöksistä perittävistä maksuista säädetään edellä mainitussa maksulaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa. Momentti ehdotetaan korvattavaksi säännöksellä siitä, että toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultavaksi kutsutuilta heille annettavista toimituskirjoista. Tämä säännös olisi vastaavanlainen kuin mitä työtuomioistuimen ja markkinatuomioistuimen osalta on säädetty (lait 706/93 ja 707/93). Säännös vapauttaisi vastaajan suorittamasta jäljennösmaksua hänelle toimitettavasta tuomion jäljennöksestä. Vapautuksen takia ei tarvitsisi muuttaa myöskään voimassa olevan lain 23 §:ää, jonka mukaan asunto-oikeuden tuomiosta on, mikäli mahdollista, heti julistamisen jälkeen annettava jäljennös kantajalle ja vastaajalle. Mikäli vastaajalta haluttaisiin maksu periä, niin tulisi sanottua pykälää muuttaa siten, että vastaajalle toimitettaisiin jäljennös tuomiosta vain, jos hän sitä pyytää. Säännöksellä ei olisi käytännössä merkitystä kantajalle, koska hän saa tarvitsemansa toimituskirjat käsittelymaksuun sisältyvänä. Todistajalle tai muulle kuultavalle säännöksellä olisi merkitystä esimerkiksi siten, että hän saisi suoritettavaa todistajanpalkkiota koskevasta ratkaisusta jäljennöksen maksuista.

35 §. Pykälä on ajalta, jolloin tuomioistumis- ja tuomarit ja haastemiehet olivat oikeutettuja toimituskirjapalkkioihin (sportteleihin) ja matkakustannusten perimiseen asiakkaalta. Säännöksellä turvattiin se, että huoneenvuokra-asioissa asianomaiset virkamiehet olivat oikeutettuja saamaan palkkiot ja kustannusten korvauksen valtion varoista. Tuomareiden ja haastemiesten oikeus periä toimituspalkkiota ja kustannusten korvausta asiakkaalta päättyi 1980-luvulla, kun heidät siirrettiin valtion kokonaispalkkaukseen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

36 §. Pykälässä säädetään siitä, että asian-

osaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluis- taan. Velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut osaksi tai kokonaan on mahdollista vain painavista syistä. Kun huoneenvuokra-asioiden jutturakenne on muuttunut muiden riita-asiaien kaltaiseksi ja kun huoneenvuokra-asioiden maksuvapautus ehdotetaan poistettavaksi, niin ei ole myöskään perusteita pysyttää voimassa oikeudenkäymiskaaren yleisistä oikeudenkäyntikulujen korvaamis- ta koskevista säännöksistä poikkeavaa säännöstä. Asian hävinnyt tulee voida velvoittaa korvaamaan voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut, joihin voi sisältyä myös oikeudenkäyntimaksut. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, jolloin sovellettavaksi tulee oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännökset.

1.3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 27 §:n 2 momentissa säädetään siitä, että jos muutoksenhakutuomioistuin hylkää tai jättää tutkimatta maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan muutoksenhakemuksen, on sen velvoitettava muutoksenhakija korvaamaan valtiolle ne maksut, joiden suorittamisesta hän on 1 momentin nojalla vapautunut. Säännöstä ei ole enää sovellettu, koska maksulain mukaan maksutonta oikeudenkäyntiä koskeva asia käsitellään maksuista. Säännös ehdotetaan kumottavaksi.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/93) 6 §:n 1 momentin 10 kohta,

muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 ja 3 momentti, 6 §:n 1 momentin 6, 19 ja 20 kohta, 7 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta ja 8 §:n 1 momentti sekä

lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 2 päivänä elokuuta 1994 annetulla lailla (714/94), uusi 6 a, 6 b, 15 a—15 c sekä 21 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Ahvenanmaan hallinto-tuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.

2 §

Maksulajit

Käsittelymaksuja ovat *oikeudenkäyntimaksu*, *hakemusmaksu* ja *toimitusmaksu*. Käsittelymaksua peritään asianosaiselta korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös asiassa annettavasta ratkaisun tai välipäätöksen sisältävästä toimituskirjasta, joka voi olla pöytäkirjanote, päätös, jäljennös päätöksestä, tuomio, jäljennös tuomiosta, todistus tai muu toimituskirja. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös muusta asian käsittelyyn liittyvästä viranomaisen toimenpiteestä, jollei siitä lailla tai asetuksella säädetä perittäväksi eri maksua tai kustannusten korvausta.

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan

asian sekä lääninoikeudessa ja vesioikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään *oikeudenkäyntimaksua* seuraavasti:

Tuomioistuin	mk
korkein oikeus	
— rikosasia	500
— muu asia	1 000
korkein hallinto-oikeus	1 000
hovioikeus	
— rikosasia	400
— muu asia	800
lääninoikeus	400
käräjäoikeus	
— rikosasia	350
— riita-asia, jonka käsittely päättyy	
— kirjallisessa valmistelussa	350
— suullisessa valmistelussa	500
— suullisen valmistelun yhteydessä pidettävässä pääkäsittelyssä	650
— erillisessä pääkäsittelyssä	800
maaoikeus	800
vesiylioikeus	
— rikosasia	450
— muu asia	900
vesioikeus	
— hakemusasia, jos asian käsittelyyn sisältyy katselmustoimitus tai kysymyksessä on lopputarkastus	2 000
— rikosasia ja valitusasia	400
— muu asia	800
markkinatuomioistuin	1 000
työtuomioistuin	1 000

Jos asian käsittely päättyy käräjäoikeudessa

haastetta antamatta muulla kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:ssä tai oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain (650/73) 13 §:ssä tarkoitetulla perusteella, asiasa ei peritä 1 momentissa säädettyä maksua. Jos asia muussa tuomioistuimessa jää sillensä, tai raukeaa taikka jää tutkimatta, oikeudenkäyntimaksua ei asianomaisessa tuomioistuimessa peritä. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä myöskään, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään tai asia aineellisia kysymyksiä osaksikaan ratkaisematta palautetaan alemman viranomaisen käsiteltäväksi tai siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle.

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

6) virallisen syyttäjän ajamissa rikosasioissa ensimmäisessä tuomioistuinasteessa;

6 a) rikosasian käsittelystä muutoksenhakutuomioistuimessa, jos alemman tuomioistuimen ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi;

6 b) kurinpitoasioissa;

15 a) aravalain (1189/93), aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain (1190/93), mustalaisväestön asunto-olojen parantamisesta annetun lain (713/75), vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80), omistusoikeuslainojen korkotuesta annetun lain (1204/93) eikä asumisoikeustalainojen korkotuesta annetun lain (1205/93) mukaisissa asioissa;

15 b) siviilipalveluslain (1723/91) mukaisissa asioissa, lukuun ottamatta rikosasioita, joissa maksut peritään, jollei 6 ja 6 a kohdasta muuta johdu;

15 c) luopumiseläkelain (16/74) eikä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisissa asioissa;

19) täytäntöönpanon kieltoa tai keskeyttämistä koskeissa asioissa;

20) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa muualla laissa säädetään maksuttomaksi; eikä

21) 10 §:n mukaisessa muutoksenhakuasiassa.

7 §

Maksuvelvollisuudesta vapaat

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

1) oikeusministeriön hallinnonalan viranomaiset sekä poliisi-, esitutkinta-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;

3) valtion ja kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaiset näiden hoitaessa laissa säädettyä valvontatehtävää sekä valtion ja kunnan viranomaiset näiden hoitaessa vesilaissa (264/61) säädettyä valvontatehtävää;

8 §

Maksujen perintä

Maksut peritään suoritteen valmistumisen jälkeen, jollei muuta ole säädetty. Asetuksella voidaan säätää ajasta, jonka kuluessa maksu on suoritettava, sekä ennakkomaksujen perimisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Sellaisen asian käsittelystä, joka on tullut asianomaisessa viranomaisessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, peritään käsittelymaksu enintään sen suuruisena kuin siitä perittävä maksu olisi ollut ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Vastaavasti peritään maksua ennen lain voimaantuloa tilatuista toimituskirjoista.

2.

Laki**oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa 10 päivänä elokuuta 1973 annetun lain (650/73) 11 a, 35 ja 36 §,
näistä 11 a § sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1973 annetussa laissa (976/73), sekä
muutetaan 34 § seuraavasti:

34 §

Tuomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista toimituskirjoista.

3.

Laki**maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 27 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Anneli Jäätteenmäki*

1.

Laki

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/93) 6 §:n 1 momentin 10 kohta,

muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 ja 3 momentti, 6 §:n 1 momentin 6, 19 ja 20 kohta, 7 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta ja 8 §:n 1 momentti sekä

lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 2 päivänä elokuuta 1994 annetulla lailla (714/94), uusi 6 a, 6 b, 15 a—15 c sekä 21 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Tätä lakia sovelletaan myös Ahvenanmaan lääninoikeudessa.

1 §

Soveltamisala

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. *Ahvenanmaan hallinto-tuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.*

2 §

Maksulajit

Käsittelymaksuja ovat *oikeudenkäyntimaksu*, *hakemusmaksu* ja *toimitusmaksu*. Käsittelymaksua peritään asianosaiselta korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös asiassa annettavasta ratkaisun tai välipäätöksen sisältävästä toimituskirjasta, joka voi olla pöytäkirjanote, päätös, tuomio, todistus tai muu toimituskirja. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös muusta asian käsittelyyn liittyvästä viranomaisen toimenpiteestä, jollei siitä lailla tai asetuksella säädetä perittäväksi eri maksua tai kustannusten korvausta.

Käsittelymaksuja ovat *oikeudenkäyntimaksu*, *hakemusmaksu* ja *toimitusmaksu*. Käsittelymaksua peritään asianosaiselta korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös asiassa annettavasta ratkaisun tai välipäätöksen sisältävästä toimituskirjasta, joka voi olla pöytäkirjanote, päätös, *jäljennös päätöksestä*, tuomio, *jäljennös tuomiosta*, todistus tai muu toimituskirja. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös muusta asian käsittelyyn liittyvästä viranomaisen toimenpiteestä, jollei siitä lailla tai asetuksella säädetä perittäväksi eri maksua tai kustannusten korvausta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian sekä lääninoikeudessa ja vesioikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään oikeudenkäyntimaksua seuraavasti:

Tuomioistuin	mk	Tuomioistuin	mk
korkein oikeus	1 000	korkein oikeus	
		— rikosasia	500
		— muu asia	1 000
korkein hallinto-oikeus	1 000	korkein hallinto-oikeus	1 000
hovioikeus	800	hovioikeus	
		— rikosasia	400
		— muu asia	800
lääninoikeus	400	lääninoikeus	400
yleinen alioikeus		käräjäoikeus	
— riita-asia, jonka käsittely päättyy kirjallisessa valmistelussa, ja rikosasia	300	— rikosasia	350
— riita-asia, jonka käsittely päättyy kirjallisen valmistelun jälkeen	750	— riita-asia, jonka käsittely päättyy kirjallisessa valmistelussa	350
		— suullisessa valmistelussa	500
maaoikeus	800	— suullisen valmistelun yhteydessä pidettävässä pääkäsittelyssä ...	650
vesiylioikeus	900	— erillisessä pääkäsittelyssä	800
		maaoikeus	800
		vesiylioikeus	
		— rikosasia	450
		— muu asia	900
vesioikeus		vesioikeus	
— hakemusasia, jos asian käsittelyyn sisältyy katselmustoimitus tai kysymyksessä on lopputarkastus	2 000	— hakemusasia, jos asian käsittelyyn sisältyy katselmustoimitus tai kysymyksessä on lopputarkastus	2 000
— muu asia	800	— rikosasia ja valitusasia	400
markkinatuomioistuin	1 000	— muu asia	800
työtuomioistuin	1 000	markkinatuomioistuin	1 000
		työtuomioistuin	1 000

Jos asian käsittely päättyy yleisessä alioikeudessa haastetta antamatta muulla kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:ssä tarkoitetulla perusteella, asiassa ei peritä 1 momentissa säädettyä maksua. Jos asia muussa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jää joko sillensä tai kokonaan tutkimatta taikka jos muutoksenhakemusta ei tutkita tai se raukeaa, oikeudenkäyntimaksua ei asianomaisessa tuomioistuimessa peritä. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä myöskään, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään tai asia aineellisia kysy-

Jos asian käsittely päättyy käräjäoikeudessa haastetta antamatta muulla kuin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:ssä tai oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain (650/73) 13 §:ssä tarkoitetulla perusteella, asiassa ei peritä 1 momentissa säädettyä maksua. Jos asia muussa tuomioistuimessa jää sillensä, tai raukeaa taikka jää tutkimatta, oikeudenkäyntimaksua ei asianomaisessa tuomioistuimessa peritä. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä myöskään, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään tai asia aineellisia kysymyksiä osaksikaan rat-

Voimassa oleva laki

myksiä osaksikaan ratkaisematta palautetaan alemman viranomaisen käsiteltäväksi taikka siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle.

Ehdotus

kaisematta palautetaan alemman viranomaisen käsiteltäväksi tai siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle.

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

6) rikosasioissa, joissa virallinen syyttäjä on ajanut syytettä, eikä kurinpitoasioissa;

6) virallisen syyttäjän ajamissa rikosasioissa ensimmäisessä tuomioistuinsteessa;

6 a) rikosasian käsittelystä muutoksenhaku-tuomioistuimessa, jos alemman tuomioistuimen ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi;

6 b) kurinpitoasioissa;

10) huoneenvuokra-asioissa;

(10 kohta kumotaan)

15 a) aravalain (1189/93), aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain (1190/93), mustalaisväestön asunto-olojen parantamisesta annetun lain (713/75), vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80), omistusoikeuslainojen korkotuesta annetun lain (1204/93) eikä asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/93) mukaisissa asioissa;

15 b) siviilipalveluslain (1723/91) mukaisissa asioissa, lukuun ottamatta rikosasioita, joissa maksut peritään, jollei 6 ja 6 a kohdasta muuta johdu;

15 c) luopumiseläkelain (16/74) eikä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoiseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisissa asioissa;

19) täytäntöönpanon kieltoa tai keskeyttämistä koskeissa asioissa; eikä

19) täytäntöönpanon kieltoa tai keskeyttämistä koskeissa asioissa;

20) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa muualla laissa säädetään maksuttomaksi.

20) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa muualla laissa säädetään maksuttomaksi; eikä

21) 10 §:n mukaisessa muutoksenhakuasias-sa.

7 §

Maksuvelvollisuudesta vapaat

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

1) oikeusministeriön hallinnonalan viran-

1) oikeusministeriön hallinnonalan viran-

Voimassa oleva laki

omaiset sekä poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;

3) ympäristönsuojeluviranomaiset asioissa, jotka koskevat ympäristön suojelua;

8 §

Maksujen perintä

Maksut peritään suoritteen valmistumisen jälkeen, jollei muuta ole säädetty. Asetuksella voidaan säätää ajasta, jonka kuluessa maksu on suoritettava, sekä ennakkomaksujen perimisestä. *Asiakirjoja postitse toimitettaessa ei postia lähetysmaksuja peritä.*

Ehdotus

omaiset sekä poliisi-, *esitutkinta*-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;

3) *valtion ja kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaiset näiden hoitaessa laissa säädettyä valvontatehtävää sekä valtion ja kunnan viranomaiset näiden hoitaessa vesilaissa säädettyä valvontatehtävää;*

8 §

Maksujen perintä

Maksut peritään suoritteen valmistumisen jälkeen, jollei muuta ole säädetty. Asetuksella voidaan säätää ajasta, jonka kuluessa maksu on suoritettava, sekä ennakkomaksujen perimisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Sellaisen asian käsittelystä, joka on tullut asianomaisessa viranomaisessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, peritään käsittelymaksu enintään sen suuruisena kuin siitä perittävä maksu olisi ollut ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Vastavasti peritään maksua ennen lain voimaantuloa tilatuista toimituskirjoista.

2.

Laki

oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa 10 päivänä elokuuta 1973 annetun lain (650/73) 11 a, 35 ja 36 §, näistä 11 a § sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1973 annetussa laissa (976/73), sekä muutetaan 34 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

Tuomiokuntaan, johon kuuluvaan alioikeuteen on asetettu asunto-oikeus, voidaan valtion varoilla palkata kansliahenkilökuntaa, vaikka valtio ei muutoin vastaisikaan sen kansliahenkilökunnan palkkauksesta.

Valtio voi tulo- ja menoarvion rajoissa osallistua raastuvanoikeuden sellaisen kansliahenkilökunnan palkkaukseen, joka suorittaa asunto-oikeuden toimintaan liittyviä tehtäviä, sen mukaan kuin siitä asetuksella säädetään.

34 §

Tuomioistuinten toimituskirjat ja haaste annetaan sekä haastaminen toimitetaan huoneenvuokra-asioissa maksutta.

Toimituskirjojen sekä muiden asiakirjojen jäljennöksistä ja 35 §:ssä tarkoitettujen toistekappaleiden valmistamisesta on suoritettava aiheutuvaa kustannusta vastaava maksu.

35 §

Jos asianosainen on tämän lain nojalla saanut haasteen tai tuomioistuimen toimituskirjan lunastuksetta on se lunastusmaksu, joka siitä muuten olisi ollut suoritettava, korvattava asianomaiselle virkamiehelle valtion varoista. Samoin korvataan haastemiehelle valtion varoista toimituspalkkio ja matkakustannukset silloin, kun hän on toimittanut haastamisen tämän lain nojalla maksutta.

36 §

Asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan huoneenvuokra-asioissa. Milloin siihen on painavia syitä, voidaan asianosainen kuitenkin velvoittaa suorittamaan vastapuolen kohtuulliset oikeudenkäyntikulut osaksi tai kokonaan.

11 a §

(Kumotaan)

34 §

Tuomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista toimituskirjoista.

35 §

(Kumotaan)

36 §

(Kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki**maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 27 §:n 2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

27 §

Jos muutoksenhakutuomioistuin hylkää tai jättää tutkimatta muutoksenhakemuksen, sen on velvoitettava muutoksenhakija korvaamaan valtiolle ne maksut, joiden suorittamisesta hän 1 momentin nojalla on vapautunut.

(Kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .
